

Píseň: EZ259 - Navštiv nás, Kriste žádoucí + **modlitba;** **Oddíl k výkladu:** Sd 6, 1-14

Milí přátelé,

na poslední setkání jsme se věnovali tzv. Debořině písni. Ta sice shrnuje také příběh boje Debory a Báraka proti Síserovi, avšak daleko více se věnuje situaci Israele, v němž si každý kmen hraje na svém písčku, dokud není donucen okolnostmi k jinému postoji. Centrem pak bylo Hospodinovo vítězství skrze špatně ozbrojené Israelce nad bojovými vozy Síserovými.

Kontext Gedeonova příběhu

Dnešním oddílem začíná z nejrozsáhlejších soudcovských narativů - o Gedeonovi. V důsledku půjde asi o nejlivnějšího soudce - bude mu dokonce nabídnuta královská hodnost, moc i koruna. Také proto se mu spis věnuje obšírněji než většině ostatních - abychom pochopili jeho odmítnutí tohoto postavení i proč bylo dobře, že odmítl.

Gedeonův příběh však začíná dluho předtím, než o tom on sám ví. Jak to platí pro každého člověka: Israel se opět dopouštěl zlého v Hospodinových očích. Tento refrén možná už v knize Sd omrzel, ale právě tím hůř. Jak se to projeví také v dnešním rozhovoru Gedeona s Hospodinem.

Protože Israelci činili pravý opak toho, co je dobré v Božích očích, tak je Hospodin ponechal napospas důsledkům těchto činů a rozhodnutí: Opět jsou utlačováni, vyháněni, okrádáni v jordánské oblasti. Opět se musejí schovávat v horách a jeskyních - mimo úrodné oblasti Zaslíbené země. A opět ho utlačuje Amálek - společenství lidských hyen.

Israel tak byl úplně zbídačen (kraličtí: znuzen). A tak, samozřejmě, volal k Bohu. Jak už to bývá. Včera jsme o stejném hovořili na Setkávání členů a přátel sboru v Ž 30, 7: „V dobách pohody jsem si řekl: Mnou nic neotřese.“ (kraličtí: Když se mi šťastně vedlo: Nepohnu se na věky)

Dokud je člověku dobře, má svou situaci za plody svého úsilí. Za zaslouženou odměnu své námahy. Velmi mylně. A jakmile je člověku blbě, tak obviňuje všechny ostatní. Že za to mohou členové rodiny, přátelé, politická situace, Bůh - prostě všichni, jen ne člověk sám. Jak by přece mohl mít vliv na svou situaci, když je mu blbě?

Tento základní blud lidského smýšlení je pak rozšířen po celém světě až hanba. Prokazuje také základní lidské pokrytectví a vymlouvání se (srv. Gn 3): Když se mám dobře, můžu za to já - jsem borec, chvalte mě. Když se mám špatně, můžou za to ostatní, oni jsou hrozní.

Tak snad nepřekvapuje Hospodinova reakce v Sd 6, 7-10: Já jsem vás vysvobodil z otroctví. Provedl pouští. Zachránil před hladem a žízní. Dal jsem vám místo k životu, svobodu i řády pro pokojný život. Ale vy jste neposlechli. A já dodávám: Tak čemu se divíte? Co jste mysleli, že se stane, když jste neposlušali toho, který vám zařídil předpoklady pro všechno dobré, po čem toužíte?

Nejde však o první ani o poslední Hospodinovo odmítnutí lidského úpění. Stejně, jen v ještě silnější podobě, známe také z prologu k příběhu soudce Jiftácha (Sd 10, 10-14) nebo z putování Israele pouští (např. Ex 32, 6-10). A přesto se i dnes lidé diví, že Hospodin často nezachraňuje, ačkoli k němu úpí ve své bídě. A přesto se i dnes lidé diví, když jim někdo řekne, že si za mnohé mohou také sami. A přesto se i dnes lidé diví, že se chovají stejně jako lidé před tisíci lety. Zejména ve svém falešném zbožšťování sebe. A v úpění k Bohu, když objektivní realita světa rozbije iluze, fašle a modly, které si člověk pečlivě vyráběl.

Tak Bible znovu a znovu zvěstuje stejné: Hospodin zařídil všechny nutné předpoklady pro dobrý, spokojený a radostný život. Pro člověka i všechno další stvoření. Dokonce zařídil víc než jen nezbytně nutné. Ba dokonce zachránil z řady křivd, chyb a zla, které člověk způsobil sobě i bližním. A člověk Boha stejně neposlouchá. Nýbrž činí, co je zlé v Božích očích. Člověk má za to, že dobré si zařídil sám a zlé mu působí někdo jiný. Přestože

pravda je zcela opačná: Dobré nám zařídil někdo jiný, a zlé si člověk v mnohém působí sám.¹

Gedeon

A přesto Hospodin jedná. Možná z nejpůsobivějších Božích mocných činů je právě jeho přicházení navzdory lidské zradě. Totiž že Bůh zachraňuje i v situacích, které způsobili lidé svou neposlušností, nevěrností a zradou vůči Hospodinu. Bůh tak nečiní vždy - ale také vánoční a velikonoční svátky jsou velkým příkladem, že často ano.

Tak i Israelcům posílá svého posla. Ba dokonce vyslal posla pod posvátný strom do pohanské svatyně v Ofře. Tedy do oblasti velice pohanské - asi jako Ježíš v Galileji. A ještě ke všemu k jakémusi Gedeonovi, synu Joáše Abiézerskému. K takovému „nikdošovi“ - proto identifikovanému nejprve jako něčího syna. Tedy ne k mocným a vlivným, nýbrž k těm, kteří nikoho nezajímají. A tohoto „pana Nikdo“ povolává k záchraně Israelců.

Gedeon je očividně chytrý: Mlátí pšenici v lisu. Totiž 1) na neobvyklém místě k získávání základní suroviny k přežití (těsto→chléb), 2) chráněn nejen lisem, ale také obvykle odlehlým umístěním vinných lisů před vytrvalými nájezdy Midjánců, a 3) pšenici nemlátí jen pro sebe.

Asi i proto právě tam přišel Hospodinův posel pozvat Gedeona k účasti na Božím díle. Totiž činit dobré v Božích očích. Vždyť mohl stejně dobře přijít v bezpečí a klidu Gedeonova domu.

Dalším motivem je pak následující rozhovor, který vyplývá z Gedeonových názorů. Rozhovor, který se odehrává na

¹ Ani Bible netvrdí, že si jednotlivý člověk si může za všechno špatné sám. Dobře je to vidět také na příběhu Debory a Báraka - kdyby bývaly přišly všechny kmeny, boj by byl mnohem jednodušší. Stejně jako zabydlování země. Že se však jiní lidé rozhodli ve své svobodě činit zlo, bylo jejich rozhodnutím. Na které máme navzájem částečně vliv, ale vposledu se rozhoduje každý za sebe. Dobře to pak známe z příběhu Joba, který právě tento základní blud odmítá: K Hospodinu volá hlavně, aby pochopil svou situaci, protože nerozuměl. Ne proto, aby Hospodin zachránil z toho zla, které způsobil, zpět do dobra, které si Job zařídil sám (z obvyklého lidského pohledu).

neprátelském území. Rozhovor, který je však o mnohem podstatnějším, než je existenciální ohrožení nepřáteli.

Gedeon totiž na poslův pozdrav reaguje tak, že ho vezme smrtelně vážně: „Jaképak ‚Hospodin s tebou‘? Jestli je Hospodin s námi, jak to, že nás tohle všechno potkává? Jak to, že nečiníš ty mocné činy, o kterých nám vyprávíš na bohoslužbách i doma?“ Gedeon tedy osobně a individuálně dokládá povšechnou prezentaci Israele z v. 8-10.

Také vyslovuje, co si myslí většina lidí na světě. A také tím prozrazuje, jak si účelově vybírá, co se mu hodí. A že stejné asi činili ti, kteří mu vyprávěli o Božích mocných činech. Zřejmě mu totiž trochu málo vyprávěli o zradách, nevěrnostech a tvrdé šíjí Israelců také na poušti. Tedy jak si za svou situaci mohli sami. A kolikrát je chtěl Hospodin vyhladit. A jak si za celé to čtyřicetileté putování mohli naprosto sami.² Nebo to jsou ty mocné činy, které měl Gedeon na mysli...?

Avšak Hospodin opět překvapuje svou reakcí. Stejně jako u Joba, stejně jako při adventních a vánočních událostech, stejně při prvních Velikonocích i těch Ježíšových, stejně jako při stvoření světa a jeho řádů, stejně jako v životě lidí dnes. Tentokrát tím, že drzému a arogantnímu Gedeonovi, který má pocit, že má nějaké právo na Boží mocné činy, když sám má mnoho másla na hlavě, řekl: „Jdi a v této síle Israele vysvobodíš. Hle, já tě posílám.“

Jak to, že toho Gedeona nepotrestal za jeho drzost a pýchu? Jak to, že ho nesmetl ve svém hněvu? Jak to, že právě v síle Gedeonovy drzosti má vysvobodit Israele?

Hospodina nemůžeme urazit ani zranit, aby si na nás potřeboval vybit hněv. Aby se nám mstil. Nemůžeme se ho dotknout, aby řekl: „Tak takhle teda ne, panáčku.“ Jakkoli člověk takto často jedná. Zejména když je daná drzost pravdivá.

Hospodin je navíc věrný své smlouvě s Israelem. A Boží věrnost je víc než to, že Gedeon je zcela mimo mísu, věří „fake news“ a nevidí si na špičku nosu.

² S výjimkou Mojžíše, Jouzeho a Kálebovců.

Ale myslím, že je v tom rozhovoru ještě hlubší motiv: Gedeon myslel svou odpověď Božím poslu upřímně. Stejně jako Jób. Necháпали, proč se děje tolik zla, když Hospodin je s námi. Necháпали, jak je to možné³. A tolik stáli právě o Boží zásah, o Hospodinovo vysvobození nebo alespoň vysvětlení. Stejně jako Job, i Gedeon pevně spoléhal na Hospodina. Věřil vyprávěním svých předků. Věřil, že Bůh je přivedl z egyptského otroctví pouští. A chtěl věřit, že Bůh je s Israelci i ve chvíli fyzického, materiálního, náboženského i společenského útlaku. Ba dokonce tomu nejspíš věřil. Jen nerozuměl, nechápal, nedokázal si dát dvě a dvě dohromady...

Závěr

Za zlo ve světě může člověk. Za ne-dobro ve světě může člověk. O tom Bible nikdy nepochybuje. Zato člověk toto velmi nerad slyší. A rád o této pravdě pochybuje.

Za mnohé nepříjemné a zlé ve vlastním individuálním životě si může člověk individuálně sám. Právě tím, že neposlouchá Hospodina. Že se neřídí Božími směrulkami, příkazy, řády a moudrostí. Že se neřídí slovy toho, který zajistil nejen nezbytné předpoklady pro dobrý, spokojený a spravedlivý život. Avšak jednotlivý člověk si nemůže za všechno špatné sám - i to Bible zvěstuje.

A přesto Hospodin přichází, vlamuje se do lidských bublin soukromých i společenských. Ne tak, jak člověk očekává - jak s Gedeonem, tak o Vánocích. Ale možná o to mocněji a působivěji.

Tak prohlubujme své náboženské znalosti. Zmnožujme svou náboženskou praxi. Abychom se vyhlí bludu, že za dobré si můžeme sami a za špatné Bůh. Nebo že má Bůh povinnost řešit zlo, které jsme vnesli do světa.

A hlavně abychom pochopili, že za dobré v našich životech může Bůh. A za špatné člověk - my sami i další. Nebud' me jako pohané ani jako nabubřelí Israelci a další, kteří mnohé chápou

³ Ačkoli také pro své nedostatečné náboženské znalosti a praxi.

převráceně a překrouceně. Zejména z Božích slov, které si vykládají po svém a tak, aby se hodila.

Abychom pochopili, že hrůza hříchu je právě v tom, že zraňuje a poškozuje také bližní - často víc než hřešitele samotného. Že právě v tom je absurdita a zlo lidského hřešení.

A doufejme v další Boží záchranu. Volejme o ní. Jako Gedeon. I kdyby nás Bůh roky ponechával tomu, co lidé způsobili. Protože nakonec vždy zachrání. Jako s Gedeonem

Píseň: EZ200 - V tvé síle, Pane Bože můj + **modlitba Páně**
Rozhovor